

TITUS BRANDSMA, ZIJN BETEKENIS VOOR DE KARMEL WERELDWIJD

Falco Thuis, voordracht tijdens de bijeenkomst van de Familia Carmelitana, georganiseerd door het Titus Brandsma Instituut. Nijmegen, 7 juni 2013

Naamsbekendheid

Doordat Titus Brandsma in 1985 werd zalig verklaard in Rome, in een Sint Pieter vol broeders en zusters uit de wereldwijde karmelfamilie, maar ook door de publiciteit sinds de Tweede Wereldoorlog over zijn persoon en zijn te vroege dood in het concentratiekamp Dachau, werd Titus Brandsma een bekende persoonlijkheid overal in de wereld waar karmelieten en karmelietessen wonen en werkzaam zijn, en eveneens bij de duizenden mensen de wereld over, die bekend zijn met de spiritualiteit van de karmel en daarvan leven. Meer dan 55 000 mensen behoren tot het geheel van de karmelfamilie (o.carm. en ocd), en onder hen zul je nauwelijks iemand vinden die nog nooit gehoord heeft van Titus Brandsma.

Verering

Al gauw na zijn dood in 1942 in het concentratiekamp Dachau onstond er een groeiende verering voor deze opvallende karmeliet die was omgebracht als slachtoffer van de Nazi's. Zijn bekende gedicht geschreven in de gevangenis van Scheveningen, gezeten voor de kruisbeeldafbeelding van zijn openliggend brevier op het schamele tafeltje, vond direct grote verspreiding in Nederland. Het werd na de oorlog vertaald in zeer veel talen en verspreid in de hele Orde en daar buiten.

Joachim Smet, de Amerikaanse karmeliet, die de geschiedenis van de Orde heeft geschreven in vele delen, zegt over dit gedicht: "Zijn vaak gedrukte en vertaalde 'Regels voor het beeld van Jezus' spreken de eenvoudige en nederige taal van een minnaar:

O Jezus als ik U aanschouw
Dan leeft weer dat ik van U hou
En dat ook Uw hart mij bemint
Nog wel als Uw bijzondere vriend.....

Ik ben gelukkig in mijn leed,
Omdat ik het geen leed meer weet,
Maar het alleruitverkorenst lot,
Dat mij vereent met u, o God.

O, laat mij hier maar stil alleen,
Het kil en koud zijn om mij heen
En laat geen mensen bij mij toe:
't Alleen zijn word ik hier niet moe....." (Karmelieten, Vol.IV, De Moderne Tijd p.365)

De vertaling in het Engels van dit eenvoudige gedicht van Titus kent minstens 4 verschillende versies. In meerdere landen werd het door componisten op muziek gezet.

Snelle verspreiding en vertaling gebeurde ook met het naoorlogse vertaalde brochuurtje "Mijn Cel", over de afzondering, waarin men hem, in afwachting van nadere veroordeling, had opgesloten. Deze gevangenis cel beleefde hij als de 'karmelcel' die hij gewoon was met zich

mee te dragen, overal levend in Gods Aanwezigheid. Zo had de karmel hem gevormd. Hij durfde zelfs te schrijven dat God hem in deze cel nog nooit zo nabij was geweest.

Door getuigenissen van medegevangenen uit Amersfoort, Scheveningen, Kleve, en ook uit Dachau groeit de overtuiging dat Titus Brandsma een held is geweest, die moedig en sereen zich verzette tegen de ideologie van de Nazi's, welke de waardigheid van elke mens schendt en zijn vrijheid onderdrukt. Zijn volgehouden verzet kostte Titus het leven. In 1982 wordt hem postuum het Verzetsherdenkingskruis uitgereikt door Prins Bernard.

Groeiende devotie, Titus Brandsmakapel

Maar ook voor Titus als geloofsheld groeit de verering in Nederland, en in het buitenland. Noveengebieden worden gedrukt en verschijnen in vele talen. Titus Brandsma wordt om voorspraak gevraagd in allerlei noden.

Vooraf door 'eenvoudige' gelovigen worden in Nederland gelden verzameld om in Nijmegen bij de plaats waar men hem arresteerde en wegvoerde een Tituskapel te bouwen, een plek waar men toe kan gaan om met hem en tot hem te bidden, en waar men zijn afbeelding kan zien en dingen die hij naliet, en waar men een urn met as uit Dachau met respect bewaart, zo eer brengend aan zijn vernietigde lichaam.

In 1961 wordt achter de karmelkerk aan de Doddendaal de Tituskapel ingewijd in aanwezigheid van vele autoriteiten, o.a. minister president de Quay. Een groep verkenners uit Duitsland, die Titus Brandsma als patroon had gekozen, legde een krans in de kapel bij de indrukwekkende afbeelding van Titus in gevangenenstue, de bekende schets van medegevangene uit Amersfoort John Dons.

In het intentieboek in de kapel legden zeer veel mensen hun zorgen en vragen aan God voor op voorspraak van Titus Brandsma. Hieruit viel te lezen dat ook een bescheiden aantal buitenlanders de kapel bezochten. Na de zaligverklaring in 1985 groeide het aantal bezoekers aan de kapel, ook uit het buitenland.

Er moest intussen worden nagedacht over een grotere ruimte voor de nagedachtenis van Titus, waar tegelijk meer mogelijkheden zouden zijn met faciliteiten om mensen te ontvangen, en om werk te maken van het levendig houden van en bekendheid geven aan het spirituele erfgoed van Titus Brandsma. En als Titus binnen afzienbare tijd zou worden heiligverklaard, zou er een internationaal centrum moeten zijn voor de nagedachtenis en verering van Titus Brandsma.

Titus Brandsma Memorial

Dit grootse plan is met een zoekend en worstelend proces van 10 jaren gerealiseerd kunnen worden in het Titus Brandsma Memorial, hier aan het Keizer Karelplein, een memorial met een bezinningscentrum en een gedachteniskerk. Daarvoor had de Nederlandse karmelprovincie het grote woonhuis van de Jezuiten aan de Stijn Buysstraat en de ernaast gelegen Jozefkerk in eigendom verworven. Deze voormalige parochiekerk werd van 1995-1997 grondig gerestaureerd en gerenoveerd. Ook het plein voor de kerk, uitlopend op het Keizer Karelplein, werd enkele jaren later helemaal gerenoveerd. Op het plein verrees gemaakt door de Eindhovense kunstenaar Arie Trum een eenvoudig monument voor de martelaar Titus Brandsma. Een metalen zuil bestaande uit twee holle delen, die lijkt op een grauwe schoorsteen, doet denken aan de gaskamers van Dachau. Op de buitenkant van de twee delen zie je afbeeldingen van het gelaat van Titus, in de holle binnenkant van onder tot boven zijn bekende sierlijke heldere handschrift. Zijn gelaat, zijn persoon, zijn woord moesten

immers worden vernietigd. Hier wordt tot blijvende herinnering zijn heldhaftige persoon met zijn moedig getuigend woord overeind gehouden. Achter het monument buigt zich een grote wand met tegels waarop de namen staan van karmelgroepen uit de wereldwijde karmelfamilie. Universele solidariteit wordt hiermee uitgedrukt van de hele Karmel met de idealen waarvoor medebroeder Titus Brandsma leefde en stierf.

De prior generaal van de Orde kwam in 2011 uit Rome om dit unieke monument voor Titus te inaugureren en daarmee het vernieuwde plein te openen. Op dit plein tegenover het Titusmonument werd in dezelfde tijd door de Wereldvredesvlam- Beweging de eeuwige vredesvlam ontstoken. Deze plek voor de vredesvlam is daarom zo treffend, omdat Titus Brandsma als een ware vredesapostel in de jaren voor de dreigende tweede wereldoorlog zo dikwijls en zo vurig sprak over vrede.

In 1997 was de te kleine Tituskapel aan de Doddendaal gesloten. Het portret van Titus, de urn met de as uit Dachau, en de museale herinneringen uit de vitrines waren op plechtige wijze overgebracht naar het Titus Brandsma Memorial, waardige plaats nu voor de verering van Titus Brandsma in haar vele facetten (ook internationaal gezien). Het levend houden en uitdragen van zijn spirituele erfgoed is een actuele uitnodigende boodschap voor onze tijd.

De Zalige Titus Brandsma in de Eeredienst van de universele Kerk

De zaligverklaring in 1985 gaf Titus een officiële plaats in de universele eredienst van de kerk en dus van de hele Karmelorde. De liturgische kalender geeft aan: 27 juli, de zalige Titus Brandsma, „priester van de orde der karmelieten, martelaar”.

Als inleiding in brevier en missaal, vertaald in vele talen, wordt zijn leven kort beschreven, zijn trouw aan het evangelie, zijn strijd tegen de nazi-ideologie, zijn vechten voor de katholieke opvoeding en vrijheid van de katholieke pers. Ik citeer het slot van de inleiding: “Hij werd naar verschillende gevangenissen en concentratiekampen gestuurd, waar hij bijstand en vrede bracht aan zijn medegevangenen. Zelfs aan wie hem mishandelden deed hij goed. Hij werd gedood te Dachau in 1942, na veel lijden en vernederingen. Hij werd door Johannes Paulus II zalig verklaard in de Sint Pieter in Rome op 3 november 1985.”

In de Liturgie van de Uren is de tweede lezing “uit de werken van de Zalige Titus Brandsma” over de roeping van een karmeliet.

In het altaarmissaal worden als Schriftlezingen aangegeven (herkenbare waarden in het leven van Brandsma):

Timoteus 2,3-13: Allen die in Christus Jezus willen leven, zullen vervolgingen ondergaan, en Lukas 6, 27-36: Wees barmhartig zoals uw hemelse Vader barmhartig is. Bemint uw vijanden en bemint wie u haten.

Ook het mooie speciaal voor Titus gemaakte collecta-gebed wordt in het brevier en in het missaal afgedrukt:

“God, Gij zijt de bron en het begin van al wat leeft. Aan de Zalige Titus hebt Gij de kracht van uw Geest geschonken, zodat hij—ook tijdens de wrede vervolgingen en met de dood voor ogen—moedig opkwam voor de vrijheid van de Kerk en de waardigheid van de mens. Verleen ons op zijn voorspraak, dat wij, die hoopvol uitzien naar uw Rijk van gerechtigheid en vrede, ons niet schamen voor het evangelie en in alles wat ons overkomt mogen rekenen op uw barmhartigheid.....”

Vat.II en heiligenverering.

Het Concilie in de zestiger jaren heeft ook de devoties in de Kerk tot heiligen en zaligen willen vernieuwen, de overdrijvingen en magische en bijgelovige aspecten uitgezuiverd, begeleidende gebeden bij de tijd gebracht, en in juiste verhouding geplaatst t.a.v. de biddende en vierende kerkgemeenschap. (L.G.VII,5)

Je zou kunnen zeggen dat ook in de devotie tot Titus Brandsma er een wending is van *pieteit* naar *spiritualiteit*, van ‘in vroomheid smeken tot naar ‘geboeid zijn door zijn moedig geloof en liefde tot de mensen’ en erdoor geraakt worden, en van daaruit bidden om zijn voorspraak.

Afbeeldingen van Titus Brandsma

Ook hier gaat het over vormen van gedachtenis van en verering voor een dierbare betekenisvolle inspirerende grote mens.

Op vele plaatjes met de noveengebeden in vele talen staat veelal de bekende afbeelding van Titus als gevangene, naast andere afbeeldingen van Titus als karmeliet, als professor of als rector magnificus van de universiteit.

Rond de zaligverklaring in 1985 gingen copieën de wereld over van vele in Nederland bekende afbeeldingen van Titus Brandsma, zoals die van de schets van John Dons van Titus in gevangenenstenuue in het kamp Amersfoort, copieën van het schilderij van Caecilius Timmer in Zenderen. Wellicht de meest bekende afbeelding van Titus Brandsma in het buitenland is het door Amerikanen gefotografeerde mooie geschilderde portret van de Limburgse schilder Paul Daemen uit de 50-tiger jaren (geschenk van de fam. Scholtens aan zoon Sixtus bij zijn priesterwijding in Merkelbeek). Deze afbeelding heeft talloze malen als voorbeeld gediend voor schilders in Nederland en in het buitenland, die Titus hebben geportretteerd.

Zo staat in Rome in een van de zijkapellen van de karmelkerk O.L.Vrouw in Transpontien aan de voorname Via della Conciliazione leidend naar de Sint Pieter, het mooie nageschilderde portret van de hand van kunstenaress Mevr. Van Ieperen uit Oss. Ook in die andere oude karmelkerk in Rome, San Martino ai Monti, vlak bij het Colosseum, hangt een afbeelding van Titus, waarbij het Limburgse schilderij duidelijk tot voorbeeld heeft gediend.

Op velerlei wijze is in de Karmelorde vorm gegeven aan het ‘verbeelden’ van Titus Brandsma, niet altijd even succesvol en soms het midden houdend tussen ‘kunst en kitsch’. In de karmelkerk in het hart van Dublin, waar ook de armen en zwervers hun ‘soupkitchen’ vinden, staat een levensgrote Titus uitgebeeld in kloosterpijp, met bril en pijp. Het duurde niet lang of de bril en de pijp waren verdwenen!

Ook zijn op vele plekken in de Orde kapellen en gebedshoeken ingericht ter ere van Titus Brandsma. Twee jaar geleden werd in de monumentale karmelkerk in Niagara Falls in Canada, dicht bij de watervallen, waar Titus in 1935 geïnspireerd door de krachten van de natuur, mijmerde en schreef over Gods Aanwezigheid, een indrukwekkende Titus-gedachtenisplek ingewijd door de prior generaal van de Orde en de aanwezige internationale vergadering.

Ook glazeniers in verschillende landen hebben karmelkerken en kapellen, of ook kloosters verrijkt met afbeeldingen uit het leven van Titus. In de koorkapel van de Karmel in Houston, Texas (intussen opgeheven), was een hele glaswand gewijd aan zijn gedachtenis. In Polen , in

de Petrus en Paulusbasiliek in Poznan en in de karmelkerk in Danzig zien we afbeeldingen van de martelaar Titus Brandsma.

Beelden, borstbeelden, en bas-reliefs hebben kunstenaars gemaakt van Titus, ook buiten Nederland. Bekend in het buitenland in fotocopie is ook het mooie Titus beeld van pater G. Mathot, Redemptorist, op het universiteitsterrein in Nijmegen. Deze Titus als karmeliet en professor heeft zeker tot voorbeeld gediend voor kunstenaar mevrouw Josefiën Kortman-Hilders uit Den Haag die het aardige populair geworden Titusbeeldje maakte in brons (met afgietsels in hars), dat intussen ook in het buitenland is opgedoken.

Karmelieten uit het buitenland hier op bezoek maken graag een foto van de actuele levensgrote Titusafbeelding op een treinstel van Veolia in Zuid Nederland en van Arriva in het Noorden. Een postume eer aan een eens frequent treinreiziger!

Naamgevingen

Een prominente vorm van blijven denken aan iemand, is zijn naam ergens aan verbinden. Op vele plaatsen in Nederland waar karmelieten leefden en werkten, maar ook elders zijn parochies, scholen, verenigingen (verkenner), straten, pleinen, gebouwen en vertrekken in gebouwen (de Titus Brandsmakamer in de Radbouduniversiteit) genoemd naar Titus Brandsma.

Dit in mindere mate buiten Nederland, maar wel zijn ook in de Karmel buiten Nederland karmelgroepen, conventen, gebouwen en pleinen genoemd naar Titus Brandsma. Voor de zaligverklaring mocht ik als prior generaal in 1974 een bibliotheek in het studentenhuis van de Karmel in Melbourne in Australië toewijden aan Titus Brandsma. Nog steeds bewaar ik het mooie troffeltje waarmee ik de gedenksteen heb in gemetseld.

De nieuwe karmelprovincie die binnenkort in de Filippijnen wordt opgericht is toegewijd aan Titus Brandsma.

Zo hebben we ook in Brazilië in Cosmópolis Convento Beato Tito Brandsma, en in Angra dos Reis (RJ) Praça Frei Tito Brandsma.

In Nantes in Frankrijk is een 'Allée Titus Brandsma' en in Lyon hebben we het 'Centre Catholic Titus Brandsma'. Bovendien hebben we daar de 'Prix Titus Brandsma' die elke drie jaar wordt uitgereikt voor een publicatie of aan een instelling met als doelstelling internationale solidariteit en gerechtigheid, waarbij de betreffende personen hebben geleden vanwege hun moed en geloof.

Zo is aan het Titus Brandsma Media Centre in Manila in de Filippijnen verbonden de "Titus Brandsma Award" die een journalist krijgt die met moed en durf heeft gepubliceerd over ongemakkelijke religieuze of politieke issues. Deze award is een Filippijnse versie van de Internationale Titus Brandsma Award van de ICOM, waaraan ook de Nederlandse Bisschoppenconferentie een bijdrage schenkt, en die om de twee jaar wordt gegeven aan een katholieke journalist die vrijmoedig en professioneel leiderschap heeft getoond.

In Malang in Indonesië heet een van de huizen van de karmelieten 'Biara Karmel Titus Brandsma' en in Columbia vinden we in Turbaco 'Aspirando Tito Brandsma'.

In de Verenigde Staten in Middletown in de staat New York heet de karmelgemeenschap 'Titus Brandsma Priory', en in Venice (Florida) 'Titus Brandsma House'.

Ten slotte vermeld ik nog dat in Dachau een Titus Brandsmaweg is. En de internationale Esperantistenvereniging IKUE heeft Titus Brandsma tot haar patroon gemaakt.

Uit deze niet volledige opsomming van Titus Brandsma- namen in de wereld van de Karmelorde en van de Kerk, blijkt hoe vooral na 1985 Titus Brandsma leeft als een levende memorie van een dierbare boeiende karmeliet waarmee men zich graag identificeert in een concrete context van leven en werken.

De Betekenis van Titus Brandsma

Publicaties van en over Titus Brandsma

Onze prior generaal Fernando Millán Romeral schreef onlangs in het voorwoord van het nieuwe boek van Pablo Garrido “Santa Teresa-San Juan de la Cruz y Los Carmelitas Espanolas (Roma, Ed. Carm. 2013) het volgende: “Bij meer dan één gelegenheid heb ik gezegd dat twee andere grote heiligen van onze tijd de Zalige Titus Brandsma en Santa Teresa Benedicta de la Cruz (Edith Stein) - net als Teresa en Jan van het Kruis - zouden moeten worden beschouwd als de ‘heilige patronen’ van de spirituele eenheid van de universele karmelfamilie, die een familie is van zoveel takken, groepen, congregaties en verschillende ervaringen.

Deze ‘heilige van onze tijd’ en patroon van wat ons spiritueel met elkaar verbindt in de universele karmelfamilie, Titus Brandsma, heeft ons belangrijke professionele geschriften nagelaten over de spiritualiteit en mystiek van de Karmel. Daarover ging zijn bijdrage in 1938 in “Dictionnaire de Spiritualité”. In “Carmelite Mysticism” hebben de karmelieten van de provincie van Chicago in de USA de ‘lectures’ uitgegeven die Titus in 1935 had gegeven aan de jonge karmelieten in Amerika, Canada en Ierland. Deze kunnen volgens Joachim Smet worden beschouwd als de eerste ‘historische synthese’ van de spiritualiteit van de oude tak van de Karmel, waarin volgens Titus Brandsma ook Teresa en Jan van het Kruis een zeer belangrijke vernieuwingsrol hebben gespeeld. Tegelijk laat Titus zien de grote betekenis voor onze Orde (o.carm) van de hervorming van Touraine in Frankrijk, waarvan de blinde mysticus Johannes van de H.Samson, als een ‘Franse Jan van het Kruis’, de geestelijke vader is. Vanuit deze Ordesvernieuwing werd in 1652 via de Karmel van Antwerpen het klooster van Boxmeer gesticht.

Als novice in Boxmeer begon de jonge frater Titus al te publiceren over Teresa van Avila, die tot aan het einde van zijn leven hem bleef inspireren. De biografie die hij moeizaam schreef in de gevangenis van Scheveningen, kon hij zelf niet meer voltooien. Eerder was hij de motor geweest achter een Nederlandse vertaling van de Werken van Teresa van Avila, door enkele medebroeders van de Nederlandse provincie.

Alles bij elkaar publiceerde Titus zelf ruim 800 maal (Titus Brandsma-archief, NCI Boxmeer)

In de bibliotheek van het NCI in Boxmeer zijn niet minder dan 350 boeken die op een of andere manier gaan over Titus Brandsma, zijn heldhaftig leven, zijn martelaarschap, zijn betekenis. Daarnaast zijn er zeer veel werkjes van ongeveer 30 bladzijden, die vooral rond 1985 (de zaligverklaring) in zeer veel talen werden gepubliceerd.

Daar komen bij de zeer vele artikelen (o.a. in The Sword, la Madonna del Carmine, La Vergine Bruna, Carmel in the World etc.) , essays en brochuurtjes over Titus (zelfs een Spaans stripverhaal) die het NCI bewaart. Opvallend vond ik het Amerikaanse brochuurtje uit 1958 ‘His Memory shall not pass’, van de hand van Elinor Rhodes opgedragen aan Mgr.D.

Lamont o.carm. bisschop van Umtali in Zimbabwe (het toenmalige Rhodesië), en het boekje van Leopold Gluëckert o.carm. Chicago (1985?) ‘Friar against Fascism’.

Graag noem ik de voornaamste boeken over Titus Brandsma:

- * Titus Brandsma, 1954, dr.Brocardus Meyer o.carm
- * Ce Petit Moine Dangereux, Josse Alzin, Frankrijk, Bonne Press 1954
- * Het Leven van Titus Brandsma, 1961 (Er was in 1947 een ‘voorlopige’ levensbeschrijving voorafgegaan), 1985 derde, bijgewerkte druk, H.W.F.Aukes
- * Titus Brandsma, a Modern Martyr, Joseph Rees, London 1971
- * Un Giornalista Martire, Padre Tito Brandsma, Fausto Vallainc, Rome 1984
- * Titus Brandsma, Carmelite Educator, Journalist, Martyr, Rome 1985
- * The Beatification of Titus Brandsma Carmelite, R. Valabek o.carm., Rome 1986
- * Die Titus Brandsma is gaaf, A.van de Glind, Apeldoorn 1991
- * Titus Brandsma, Engagierte Mystik, Elisabeth Hense 1991 (Nederduitse Karmel)
- * Titus Brandsma A Modern Martyr for the Truth, Anthony van den heuvel, Ontario 1996
- * De weg van Titus Brandsma 1881-1942, Constant Dölle, 2000
- * Tito Brandsma, maestro di umanità, martire della libertà, Santino Scapin o.carm-Bruno Secondin o.carm. Milaan 2004
- * Titus Brandsma Spiritual Guide, Chicago 2004 (4 deeltjes, bestaande boekjes: Meditaties met Titus, Carmelite Mysticism, Friar agianst Fascism, Meditations on the Way of the Cross)
- * ‘Als het Goede maar Gebeurt’, Titus Brandsma, Adviseur in vrijheid en verzet, Joan Hemels, 2008
- * Titus Brandsma, de man achter de mythe, Ton Crijns, 2008
- * Tito Brandsma, Fernando Millán Romeral, Salamanca 2008

Nog steeds gaan publicaties over Titus Brandsma door, vaak ook in samenhang met informatie over instituties, gebeurtenissen en bewegingen waarbij Titus Brandsma direct of indirect betrokken is geweest (zoals De Fryske Akademie en Rooms Frysk Boun, de Moderne Devotie, de Universiteit van Nijmegen, Dokkum en de H.Bonifatius, de Oosterse Kerken enz.).

Prof. dr. Titus Brandsma was een man van grote cultuur en heeft vanuit zijn creatieve en dienende geest op vele wijzen zijn bijdrage daaraan geleverd. Hij was een wijs man, een dikwijls gezocht adviseur, ook in de internationale Orde van de Karmel. De Nederlandse overheid erkende al in de dertiger jaren zijn verdienste met de koninklijke onderscheiding ‘Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw’.

Het Titus Brandsma Instituut te Nijmegen

In de jaren na de oorlog waren er telkens weer stemmen die zeiden dat Titus Brandsma eigenlijk een monument in Nijmegen zou moeten krijgen.

Vanuit de Nederlandse en internationale Karmel (p.Melsen en Generaal bestuur) dacht men niet zozeer aan een op te richten ‘stenen monument’ voor Titus. De nagedachtenis en verering van Titus Brandsma (ook vooruitlopend op een mogelijke zaligverklaring) zouden veel beter gediend zijn met een centrum waarin zijn geestelijk erfgoed zou worden bewaard en bestudeerd, en vanwaaruit men zijn wetenschappelijke toelag op de bestudering van de christelijke spiritualiteit en mystiek zou voortzetten, en tegelijkertijd vandaaruit een bijdrage

zou bieden aan de geleefde spiritualiteit van religieuzen en andere gelovigen in katholiek Nederland.

Titus Brandsma was hoogleraar aan de Universiteit van Nijmegen. Daar was hij van grote betekenis geweest voor de bestudering van spiritualiteit en mystiek, en als filosofie-hoogleraar had hij ook zijn bekende colleges gegeven tegen de ideologie van de Nazi's. Vanuit Nijmegen had men hem gearresteerd. Het lag dus voor de hand dat de Nederlandse Karmel samen met de katholieke Universiteit ging nadenken over deze 'nagedachtenis' van pater Brandsma.

In begin zestigerjaren kwamen de Universiteit en de Nederlandse Karmelprovincie tot een gezamenlijk besluit tot het oprichten van het Titus Brandsma Instituut, het TBI, dat vooral zou verbonden zijn met de theologische faculteit, en ook met de faculteit letteren zou samenwerken. In 1964 kwam de oprichting en de aanstelling van de eerste directeur karmeliet Otger Steggink. Meer dan 40 jaren heeft het TBI de 'missie' van de karmeliet professor Titus Brandsma voortgezet. Het TBI was ook een stimulans tot het ontstaan van andere 'spiritualiteitsinstituten' in de Orde, en het 'netwerkt' met andere wetenschappelijke instituten in andere landen op het gebied van spiritualiteit en mystiek, met name de mystagogie. Zo blijft ook door het TBI de geest van Titus Brandsma en wat hem bezielde leven.

Titus Brandsma 'icoon' voor de eigentijdse karmeliet

Dit is wellicht in één zin de grote betekenis van Titus Brandsma voor de Karmel wereldwijd. Eenvoudig gezegd: Hij was een man van God en een man van medemensen. Een protestantse schrijver over Titus zegt het zo: "Hij had God lief boven alles en daarom had hij veel liefde voor zijn naasten" (A.v.d.Glind)

Voor Titus Brandsma was God heel nabij, zelfs in de duistere ellende van gevangenis en concentratiekamp. Titus vond God overal. God bewoog hem tot liefde voor de medemens.

Voor de mens van vandaag is God niet meer zo vanzelfsprekend, en vaak heel ver weg. God is niet het 'focus' van zijn aandacht. Ondanks alle individualisering van de hedendaagse mens weet hij vaak zelf niet wie of waar hij is, of waar hij naar toe gaat.

In de geleefde spiritualiteit van Titus Brandsma, af te lezen uit vele van zijn geschriften, met name uit zijn 'Godsbegrip' (1932), zijn er uitdagende uitgangspunten voor de worstelende hedendaagse mens, zoekend naar wie hij is, zoekend naar zin, zoekend naar wat er uiteindelijk toe doet in zijn leven van vaak kortstondig geluk.

'Hoe komt het toch dat de evoluerende mensheid zich in zo grote getale afkeert van God?' dat was de vraag die Brandsma zich stelt in zijn Godbegrip, een vraag die nog steeds actueel is.

De karmeliet Brandsma laat de mens God zoeken niet op de pleinen en in de straten, maar in zichzelf, in het meest innerlijk van zijn bestaan, in de wereld, in de natuur, in de medemens, in de diaconie van de liefde.

God, die Liefde is, woont in ons, leeft in ons, draagt ons, en de mens wordt steeds meer mens, als hij dit enorme Geheim gaat beseffen, en die Liefde uitstraalt in zijn leven.

FJT